Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
PAOLO MENGOZZI
esitatud 26. jaanuaril 2012 [1]

Kohtuasi C-301/10

Euroopa Komisjon
versus

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik

Direktiiv 91/271/EMÜ — Kogumissüsteemid — Asulareovee puhastamine — Mõisted „piisav töö” ja „parimad tehnilised teadmised, vältides liigseid kulusid”

1. Käesolevas kohtuasjas on komisjon esitanud hagiavalduse Ühendkuningriigi vastu direktiivi 91/271/EMÜ [2] asulareovee puhastamise kohta (edaspidi ka „direktiiv”) väidetava rikkumise tõttu. Selle hagiavaldusega algatati üks mitmest analoogsest kohtuasjast, mille komisjon on algatanud rea liikmesriikide vastu seoses direktiivi erinevate osadega: see eristub aga suuremast osast nendest asjadest selle poolest, et põhivaidlus ei puuduta faktiliste asjaolude hindamist, vaid hoopis õigusakti tekstis kasutatud paari sellise mõiste tõlgendamist, mida ei ole täpselt määratletud. Nagu hiljem näeme, sõltub tähendusest, mis niisugustele mõistetele anda tuleb, direktiiviga liikmesriikidele seatavate kohustuste ulatus ning järelikult ka komisjoni hagiavalduse põhjendatus.

I. Õiguslik raamistik

2. Käesolev kohtuasi puudutab eelkõige direktiivi artikleid 3, 4 ja 10 ning direktiivi I lisa.

3. Artikkel 3 kehtestab üldpõhimõtte, mille kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et kõik teatud miinimummõõtmetest [3] suuremad linnastud varustatakse asulareovee kogumissüsteemidega. Territoriaalüksustele, mida hagiavaldus puudutab, oli direktiivi artikli 3 nõuete täitmiseks ette nähtud tähtaeg, mis lõppes 31. detsembril 2000.

4. Artiklis 4 on sätestatud – suurel määral analoogselt artiklis 3 kehtestatud tingimuste ja ajakavaga – kohustus, et „kogumissüsteemidesse sisenev asulareovesi läbib enne ärajuhtimist bioloogilise puhastuse või muu sellega võrdväärse puhastuse”.

5. Vaidlus puudub asjaolus, et artiklites 3 ja 4 sätestatud kohustusi tuleb täita kõigil territoriaalüksustel, mida käesolev hagiavaldus puudutab.

1 — Algkeel: itaalia.

2 — Nõukogu 21. mai 1991. aasta direktiiv 91/271/EMÜ asulareovee puhastamise kohta (EÜT L 135, lk 40; ELT eriväljaanne 15/02, lk 26).

3 — Selleks on inimekvivalent 2000. Mõiste „inimekvivalent” on defineeritud artikli 2 punktis 6, kuid käesolev asi seda ei puuduta – nimelt puudub vaidlus selles, et direktiivi artiklites 3 ja 4 sätestatud kohustused kehtisid kõigi komisjoni hagiavalduses loetletud territoriaalüksuste suhtes.

6. Artikkel 10 kirjeldab, millised peavad olema artiklis 4 viidatud reoveepuhastid, ning see artikkel on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid tagavad, et asulareoveepuhasteid, mida rajatakse artiklite 4, 5, 6 ja 7 nõuete täitmiseks, projekteeritakse ja ehitatakse ning käitatakse ja hooldatakse nii, et nende töö kõikides tavapärastes kohalikes ilmastikutingimustes on piisavalt tagatud. Kõnealuste puhastite projekteerimisel tuleb arvesse võtta puhastuskoormuse hooajalist muutumist."

7. Direktiivi I lisa kehtestab veel paar täiendavat tehnilist nõuet. Selle lisa A jaotis puudutab täpsemalt kogumissüsteeme ja selles on sätestatud:

„Kogumissüsteemide puhul arvestatakse reovee puhastamise nõudeid.

Kogumissüsteemide projekteerimisel, ehitamisel ja hooldamisel lähtutakse parimatest tehnilistest teadmistest, vältides liigseid kulusid ja võttes eelkõige arvesse järgmist:

— asulareovee hulk ja omadused,

— lekete vältimine,

— suublate reostumise piiramine valinguvee otselaske tõttu".

8. Äsja tsiteeritud A jaotist täiendab lisaks järgmiselt sõnastatud joonealune märkus:

„Kuna ei ole võimalik ehitada kogumissüsteeme ja reoveepuhasteid, mis oleksid võimelised töötlema kogu reovett ka erakordselt tugevate sademetega olukordades, võtavad liikmesriigid vastu otsuse meetmete kohta, millega piirata vee reostumist valinguvee otselaske tõttu. Need meetmed võivad põhineda lahjendusastmetel või võrdlusel kuivailmavooluhulgaga või näha ette lubatava ülevoolude arvu aastas".

9. Sama joonealune märkus on kohaldatav ka lisa B jaotisele, milles sätestatakse teatud nõuded, millele reoveepuhastid peavad kindlasti vastama.

II. Faktilised asjaolud ja kohtueelne menetlus

10. Komisjoni hagiavaldus puudutab nelja territoriaalüksust: Whitburn, Beckton, Crossness ja Mogden.

11. Esimene (Whitburn) asub Inglismaa kirdeosas. Selle üksuse suhtes väidab komisjon ainult, et rikutud on direktiivi artiklit 3, mis käsitleb kogumissüsteeme.

12. Kolm ülejäänud üksust asuvad aga Londoni tervikomavalitsuses ning on ühendatud pealinna reovee kogumis- ja puhastussüsteemidega. Becktoni ja Crossnessi osas väidab komisjon, et nad rikuvad nii direktiivi artiklit 3, mis käsitleb kogumissüsteeme, kui ka artikleid 4 ja 10, mis käsitlevad reoveepuhasteid. Mogdeni suhtes väidetakse aga, et see rikub ainult artikleid 4 ja 10.

13. Kohtueelne menetlus oli käesolevas asjas eriti aeganõudev ja keeruline ning puudub vajadus seda üksikasjalikult kirjeldada. Üldjoontes võib esitada järgmise kokkuvõtte.

14. Juba 2000. aastal esitatud kaebuse alusel – millele järgnesid tulemusetud arutelud Ühendkuningriigi ametiasutustega – saatis komisjon 3. aprillil 2003 Ühendkuningriigile esimese märgukirja Whitburni olukorra kohta.

15. Edasi, olles saanud kaebusi aastatel 2004–2005 Thamesi jõkke suure koguse kanalisatsioonivee laskmise kohta, võttis komisjon Ühendkuningriigi ametiasutustega selles küsimuses ühendust ning saatis 21. märtsil 2005 märgukirja Londoni tervikomavalitsuse olukorra kohta.

16. Kuna komisjon ei olnud rahul Ühendkuningriigi ametiasutuste esitatud vastustega, saatis ta 10. aprillil 2006 esimese põhjendatud arvamuse, milles asuti seisukohale, et Whitburn rikub direktiivi artiklit 3 ja I lisa ning London artikleid 3, 4 ja 10 ning I lisa.

17. Teabe alusel, mille Ühendkuningriigi ametiasutused seejärel esitasid, saatis komisjon 1. detsembril 2008 täiendava põhjendatud arvamuse, milles ta eelkõige vähendas oma vastuväidete eset Londoni tervikomavalitsuse suhtes, piirates seda ainult Becktoni, Crossnessi ja Mogdeni territoriaalüksustega.

18. Seejärel toimus komisjoni ja Ühendkuningriigi ametiasutuste vahel täiendav kirjavahetus ja peeti arutelusid, mis aga ei olnud tulemuslikud. Kuna Ühendkuningriigi vastused põhjendatud arvamustele komisjoni ei rahuldanud, esitas ta käesoleva hagi.

III. Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

19. Hagiavaldus saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 16. juunil 2010. Pärast tavapärast kirjalike seisukohtade vahetamist kuulati pooled ära 10. novembri 2011. aasta kohtuistungil.

20. Komisjon palub Euroopa Kohtul:

— tuvastada, et kuna Ühendkuningriik ei ole taganud Whitburni ning samuti Londoni tervikomavalitsuse raames Becktoni ja Crossnessi varustamist direktiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 ning I lisa A jaotise nõuetele vastavate kogumissüsteemidega ega ole taganud Becktoni, Crossnessi ja Mogdeni reoveepuhastitest väljuva reovee puhastamist vastavalt direktiivi artikli 4 lõigete 1 ja 3, artikli 10 ning I lisa B jaotise nõuetele, siis on ta rikkunud neist sätetest tulenevaid kohustusi;

— mõista kohtukulud välja Ühendkuningriigilt.

21. Ühendkuningriik palub Euroopa Kohtul:

— jätta hagi rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

IV. Liikmesriigi kohustuse rikkumise analüüs

A. *Sissejuhatavad märkused*

22. Nagu juba märgitud eespool ja nagu pooled ise mitu korda toonitasid, puudub vaidlus peaaegu kõigi kohtuasja aluseks olevate faktiliste asjaolude üle, välja arvatud paar kõrvalise tähtsusega aspekti. Vaidluse ese on seega peamiselt õiguslik, puudutades vajadust lahti määratleda teatud võtmekontseptsioonid, mida direktiivis kasutatakse.

23. Kõigi asjaomase nelja üksuse puhul heidab komisjon Ühendkuningriigile ette liiga suure koguse reovee ärajuhtimist, ilma et seda oleks eelnevalt puhastatud. Täpsemalt, selle olukorra põhjuseks on – komisjoni hinnangul ülemäärane – n-ö ühiskanalisatsiooni ülevoolusüsteemi (inglise keeles *combined sewer overflows* ehk CSO) kasutamine. Tegemist on seadmetega, mis võimaldavad kogumissüsteemi ülekoormatuse korral viia otse keskkonda (tavaliselt merre või jõkke) reovett, mida ei ole eelnevalt puhastatud.

24. Nagu näha juba nimest, on CSO põhielement eriti n-ö segasüsteemide puhul, kus ühte kogumissüsteemi kogutakse nii kodumajapidamistest ja tööstustegevusest tekkiv olme- ja/või tööstusreovesi kui ka sademetest tulenev vihmavesi. Kergesti on mõistetav, et seda tüüpi kogumissüsteem on eriti tundlik sademete hulga muutuse suhtes – vihmaperioodil suureneb nimelt oluliselt kogumissüsteemi läbiva reovee kogus. Uutes kogumissüsteemides on sageli ette nähtud sademete kogumine eraldi, kuid juba olemasolevate segasüsteemide puhul on selline ümberehitamine tihti võimatu, sest selleks tuleb teha keerukaid kohandustöid ja kanda ülisuuri kulutusi. Enamik kogumissüsteeme, mida käesolev kohtuasi puudutab, on segasüsteemid.

B. *Direktiivi tõlgendamine*

25. Enne, kui asuda komisjoni etteheidetud rikkumise iga üksiku osa uurimise juurde, tuleb analüüsida direktiivi teatud põhiaspekte.

26. Kõigepealt tuleb meenutada, et nagu Euroopa Kohtul on olnud juba võimalus märkida, on direktiivi eesmärk laiaulatuslik: see ei piirdu vee ökosüsteemide kaitsega, vaid püüab kaitsta üldiselt „inimesi, loomastikku, taimestikku, pinnast, vett, õhku ja maastikku” negatiivse mõju eest. Õigusnormi teksti tõlgendamisel tuleb seetõttu alati arvesse võtta selle niisugust laiaulatuslikku eesmärki.[4]

27. Mõnes valdkonnas kehtestab direktiiv liikmesriikidele kohustusi, mis on arvuliselt kindlaks määratud ning nende täitmist on võimalik suhteliselt kergesti kontrollida: nii on see näiteks artikli 2 punktis 7 sätestatud „reovee eelselituse” määratluse puhul või reoveepuhastitele I lisa tabelis 1 esitatud nõuete puhul.

28. Muus osas ei ole aga direktiivi sätetes esitatud täpseid arvulisi/koguselisi kriteeriume ja nendele sätetele võib seetõttu anda erinevaid tõlgendusi ning Euroopa Kohtu ülesanne on kindlaks teha, milline neist on õige. On lihtne mõista, et käesolevas asjas on tegemist teisena viidatud olukorraga. Loomulikult ei saa Euroopa Kohus omavoliliselt kehtestada arvulisi kriteeriume, mida seadusandja on tahtnud vältida. Euroopa Kohus võib aga anda määratlusi, mis täpsustades võimaluste piires õigusakti tekstis märgitut, on käsitatavad mõistlike tõlgendusjuhistena.

29. Selles osas tuleb lisaks märkida, et käesoleva asja esemeks olevas valdkonnas on konkreetsete võrdlusaluste puudumine eriti problemaatiline. Direktiiv sisaldab vaid üksikuid üldisi ja ebatäpseid mõisteid – liiatigi valdkondades, mis on väga tehnilised – ja lisaks ei ole komisjon ka kas või ühepoolselt välja töötanud asjakohaseid suuniseid, mis võimaldaksid selgelt mõista, kuidas tema teenistused neid õigusnorme tõlgendavad. Minu arvates oleks äärmiselt kasulik niisugune kui mitte seadusandja, siis vähemalt komisjoni selgitustöö, mis väljenduks sobivate tõlgendamisjuhiste väljatöötamises ja avaldamises.

30. Pärast eelnevaid kaalutlusi analüüsin nüüd peamisi mõisteid, mida käesolevas asjas tuleb tõlgendada.

1. Reoveepuhastite „piisav töö”

31. Mõiste „piisav töö” tuleneb direktiivi artiklist 10 ja see puudutab ainult reoveepuhasteid, mitte kogumissüsteeme. Tegemist on mõistega, mis esines juba komisjoni poolt 1989. aastal[5] tehtud direktiivi esimeses ettepanekus ning see jäi sisuliselt muutumatuks kuni direktiivi lõpliku teksti vastuvõtmiseni. Nagu eeltoodud artikli 10 sõnastusest tuleneb, räägib direktiiv täpsemalt „töö [piisavast tagamisest] kõikides tavapärastes kohalikes ilmastikutingimustes”.

4 — 23. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-280/02: komisjon *vs.* Prantsusmaa (EKL 2004, lk I-8573, punktid 16 ja 17).

5 — KOM(89) 518 (lõplik), EÜT 29.11.1989, C 300, lk 8 (artikkel 9).

32. Minu arvates on vaieldamatu, et eelmises punktis viidatud normi tuleb tõlgendada nii, et selles nõutakse, et üldiselt peavad reoveepuhastid olema võimelised puhastama teatud koha tavapärastes tingimustes *kogu* tekkiva reovee. Seda kinnitab ka Euroopa Kohtu praktika. Euroopa Kohus on tuvastanud liikmesriigi kohustuste rikkumise juhtudel, kus linnastu tekitatavast reoveest koguti ja/või puhastati 80% või 90%[6]. Niisugune range lähenemine on ka kooskõlas direktiivi eriti laiaulatusliku eesmärgiga, mida eespool meelde tuletati. Lisaks, nagu sättes endas märgitud, tuleb reoveepuhastite projekteerimisel arvesse võtta hooajalisi muutusi. Teisisõnu, ilmastikutingimuste hooajaline muutumine, mis on ette nähtav, ei õigusta reovee puhastamata jätmist. See, et direktiiv kasutab väljendit „hooajalised" muutused, tähendab, et põhimõtteliselt mõeldakse nende all regulaarseid muutusi, mis korduvad üldjuhul aastase ajavahemiku järel. Artiklist 10 lähtudes õigustab aga puhastamata jätmist täiesti ebaregulaarne ja ettenähtamatu puhastuskoormuse muutus.

33. Eelmises punktis märgitut ei tule siiski tõlgendada liiga rangelt, asudes seisukohale, et reovee puhastamata jätmist võib õigustada ainult juhtudel, mis esinevad keskmiselt vähem kui üks kord aastas (mille puhul ei saa loomulikult enam rääkida „hooajalisusest"). Artiklit 10 tuleb nimelt lugeda koostoimes I lisa joonealuse märkusega 1, mida ma allpool analüüsin ja milles antakse liikmesriikidele õigus määrata kindlaks lubatav otselaskude arv aastas.

34. Teisisõnu, direktiivi artikli 10 kohaselt on reovee puhastamata jätmine lubatud ainult *niisuguste tingimuste esinemisel, mis ei ole tavapärased*. Sellist olukorda on võimatu konkreetsemalt määratleda, sest seadusandja on tahtlikult jätnud selle arvuliselt täpsemate kriteeriumide abil selgitamata. Vaieldamatult ei ole aga direktiiviga kooskõlas reoveepuhasti, mis on projekteeritud selliselt, et see laseb *regulaarselt* keskkonda puhastamata reovett.

35. Niisuguses kontekstis, arvestades sellega, et esineb põhimõtteline selge kohustus, kuid sellest kohustusest lubatavaid võimalikke erandeid ei ole täpselt määratletud, on minu arvates õigustatud, et komisjon, täites liidu õiguse järgimise üle kontrolli teostaja ülesandeid, võtab vastu sisemised juhtnöörid, milles selgitatakse seadusandja juhtnööre konkreetsete ja kontrollitavate arvude abil, mille alusel ta võib igal üksikjuhul hinnata, kas liikmesriigi vastu tuleb esitada kohustuste rikkumise hagi või mitte. On selge, et igal juhul annab lõpliku hinnangu liikmesriikide rikkumise üle otsustamise pädevust omav Euroopa Kohus ning tema menetluses võib ja tuleb arvesse võtta iga konkreetse juhtumi kõiki asjaolusid.

36. Nagu ma juba eespool märkisin, on käesolevas asjas on probleem selles, et komisjon mitte ainult ei ole selles valdkonnas vastu võtnud ühtegi suunist, vaid tal ei paista olevat selles valdkonnas ka oma sisemist selgelt väljakujunenud praktikat. See teeb loomulikult nii komisjoni kui ka liidu kohtu ülesande keerulisemaks.

2. „Erakordselt tugevad sademed" ja „valinguvesi"

37. Neid kahte mõistet kasutab seadusandja direktiivi I lisas, eeskätt selle joonealuses märkuses 1. Siinkohal tuleb veel kord esitada selle märkuse tekst (kohtujuristi kursiiv):

„Kuna ei ole võimalik ehitada kogumissüsteeme ja reoveepuhasteid, mis oleksid võimelised töötlema kogu reovett ka *erakordselt tugevate sademetega olukordades*, võtavad liikmesriigid vastu otsuse meetmete kohta, millega piirata vee reostumist *valinguvee otselaske* tõttu".

6 — 7. mai 2009. aasta otsus kohtuasjas C-530/07: komisjon *vs.* Portugal (EKL 2009, lk I-78, punktid 28 ja 53) ja 14. aprilli 2011. aasta otsus kohtuasjas C-343/10: komisjon *vs.* Hispaania (EKL 2011, lk I-60, punktid 56 ja 62).

38. Kõigepealt tuleb märkida, et need kaks mõistet on asjassepuutuvad nii kogumissüsteemide kui ka reoveepuhastite seisukohast. Nii ühtede kui teiste puhul on seadusandja võtnud arvesse asjaolu, et konkreetselt võib osutuda võimatuks rajada veatuid süsteeme, mille abil kogutaks ja puhastataks kogu reovesi ilma igasuguste eranditeta. Seetõttu palutakse liikmesriikidel ette näha kord, et piirata kahju, mis tekib vältimatult juhul, kui ei koguta ja/või ei puhastata kogu reovett.

39. Ühendkuningriik väidab oma märkustes, et olukorrad, mille esinemisel direktiiv lubab reovee kogumata või puhastamata jätta, ei piirdu ainult erandlike olukordadega: I lisa joonealuses märkuses 1 on esitatud üksnes mõni näide ja see ei keela liikmesriikidel ka kulu/kasu vahekorrale antud hinnangu alusel lubada sellist käitumist ka juhul, kui selliseid erandlikke asjaolusid ei esine. Komisjon väidab aga vastupidi, et reovee kogumata või puhastamata jätmine on lubatud ainult erandkorras, kui esineb erandlik olukord.

40. Kuigi tekst, mida tõlgendada tuleb, ei ole just selgeim, arvan ma, et komisjoni seisukoht on õige ja et viidatud joonealust märkust 1 – mis kaugeltki ei toeta Ühendkuningriigi välja pakutud tõlgendust – tuleb mõista nii, et reovee kogumata või puhastamata jätmist ei saa kunagi pidada „tavaliseks" olukorraks ja direktiiviga kooskõlas olevaks, välja arvatud siis, kui esinevad erandlikud asjaolud.

41. Tõsi, direktiivi mitmes keeleversioonis viidatakse „erakordselt tugevatele sademetele" näidisena („olukordades *nagu*"). Seega mööndakse direktiivis kaudselt, et reovee kogumata või puhastamata jätmine võib olla lubatud ka *muudes* olukordades. Kuid täpsustamata on jäetud see, millised on need muud olukorrad.

42. Erinevalt Ühendkuningriigist olen ma seisukohal, et tegemist peab siiski olema olukordadega, mis olenemata oma võimalikest erinevustest on oma laadilt erandlikud. Mitte mingil juhul ei saa nõustuda sellega, et puhastamata reovee keskkonda viimine võib toimuda „tavalises" olukorras. Seda lähenemist toetavad eelkõige järgmised argumendid.

43. Esiteks tuleb joonealust märkust 1 tõlgendada direktiivi üldist eesmärki silmas pidades, milleks on keskkonnakaitse kõrge taseme tagamine. Oleks absurdne nõustuda sellega, et puhastamata reovett võib regulaarselt keskkonda ära juhtida väljaspool erandlikke asjaolusid lihtsalt seetõttu, et kogumissüsteem või reoveepuhasti on projekteeritud väikese võimsusega.

44. Teiseks ei tähenda asjaolu, et erakordselt tugevad sademed on ainult üks olukordadest, mille esinemisel on lubatud teha erand täieliku kogumise/puhastamise põhimõttest, et muud juhud, mil see erand lubatud võib olla, ei pea sarnaselt olema erandlikku laadi. Vastupidi, selle laadi nõutavuse tingib nimetatud sätte taust ja eesmärk.

45. Kolmandaks, lause, mida tõlgendada tuleb, jätkub märkusega, et liikmesriigid peavad võtma meetmeid, millega piirata vee reostumist „valinguvee otselaske tõttu". Kuigi Ühendkuningriik väidab, et seda väljendit tuleb mõista nii, et selles viidatakse igat laadi otselaskele, nähtub direktiivi lugemisel, et seadusandja sellist tähendust anda ei ole soovinud. Kuigi viimati nimetatud lause mõni keeleversioon on neutraalsem ja viitab üldiselt otselaskele vihmavee tõttu,[7] ei ole see nii teiste, enamiku moodustavate keeleversioonide puhul, millest nähtub selgelt, et otselaske põhjus on erandlikku laadi.[8] Seega, kui asuda seisukohale, et kohustus piirata otselaskega tekitatavat keskkonnakahju puudutab ainult sellist otselaset, mis on seotud erandlike sündmustega, oleks juhul, kui liikmesriigid võiksid üldiselt keskkonda ära juhtida puhastamata reovett ka „tavalistes" tingimustes,

7 — Vt saksakeelne versioon (*Regenüberläufen*) ja hollandikeelne versioon (*hemelwater*).

8 — Vt lisaks itaaliakeelsele versioonile prantsuskeelne versioon (*pluies d'orage*), ingliskeelne versioon (*storm*), hispaaniakeelne versioon (*aguas de tormenta*). On üldteada, et juhul, kui üks keeleversioon erineb teistest, ei saa vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale võtta aluseks esimest versiooni, et tõlgendada õigusnormi viisil, mis on vastuolus teistest keeleversioonidest tuleneva tõlgendusega. Vt nt 27. märtsi 1990. aasta otsus kohtuasjas C-372/88: Cricket St. Thomas (EKL 1990, lk I-1345, punkt 18); 19. aprilli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-455/05: Velvet & Steel Immobilien (EKL 2007, lk I-3225, punkt 19) ja 25. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas C-451/08: Helmut Müller (EKL 2010, lk I-2673, punkt 38).

tegemist olukorraga, kus direktiiv kohustaks piirama erandlike asjaolude esinemisel tehtava otselaskega seotud kahju, kuid mitte sellise otselaskega seotud kahju, mis sel alusel õigustatud ei ole. Tekiks absurdne olukord, mis oleks kindlasti vastuolus direktiivi eesmärgiga. Seega on selge, et joonealuse märkuse 1 aluseks olev idee seisneb selles, et ilma eelneva kogumise ja puhastamiseta võib reovett keskkonda viia ainult erandlikel asjaoludel.

46. Märgin lisaks, et minu teada on vähemalt üks keeleversioon selline, milles minu eespool esitatud põhjenduskäik leiab veelgi rohkem kinnitust[9]: ma viitan saksakeelsele versioonile, milles märgitakse, et võimatus reovett koguda ja puhastada puudutab *„erandlikke* olukordi, näiteks olukordi, mille põhjustavad erakordselt tugevad sademed"[10]. Omadussõna „erandlik" lisamine kinnitab, et kuigi olukorrad, mida võib joonealuse märkuse 1 alusel lubatuks pidada, võivad erineda, peavad nad siiski olema erandlikku laadi.

47. Nüüd, kui see aspekt on selgitatud, jääb aga veel kaks küsimust. Esiteks, millal võib asuda seisukohale, et esinevad „erakordselt tugevad sademed"? Teiseks, millised muud erandlikud olukorrad, mis ei ole seotud ilmastikunähtustega, võivad õigustada reovee kogumata või puhastamata jätmist?

48. Esimese küsimuse osas saan ma siinkohal ainult korrata eespool esitatud selget seisukohta, et Euroopa Kohus ei saa kindlaks määrata arvulisi kriteeriume, mida seadusandaja on pidanud kohaseks mitte kehtestada. Sellest perspektiivist vaadatuna oleks igati mõistlik, et komisjon töötab välja koguselised suunised, millest ta oma kontrollipädevust teostades juhindub – nende suuniste mõistlikkuse üle otsustamisel jääb viimaseks instantsiks loomulikult Euroopa Kohus. Käesolevas asjas tundub aga, et komisjon ei ole kehtestanud täiesti selgeid suuniseid. Nii kohtueelses menetluses kui ka Euroopa Kohtu menetluses märkis komisjon aga mitu korda, et üldiselt viitab võimalikule rikkumisele see, kui ületatakse läve 20 ärajuhtimist aastas. Niisugune arvuline kriteerium – isegi kõigi selle piirangute juures ning arvestades kohustusega hinnata iga üksikjuhtumit eraldi – võib olla mõistlik ja aktsepteeritav, tulenedes kaalutlustest, mis põhinevad erinevate liikmesriikide praktika võrdlemisel.

49. Kuid probleem seisneb siiski selles, et komisjon ise ei paista olevat väga kindel, milline roll tuleks anda lävele 20 ärajuhtimist. Ta ei ole seda mitte ainult ametlikult kehtestamata jätnud, vaid käesolevas asjas tundus ta viimase hetkeni kõhklevat, kas asuda seisukohale, et see lävi on piir, mida põhimõtteliselt ei tuleks ületada, välja arvatud erandlike asjaolude esinemisel, või palju leebemale seisukohale, et see on vaid näidisarv, millel puudub vahetu mõju.

50. Seetõttu, kui ühest küljest ei saa Ühendkuningriigile ette heita, et suure osa oma põhjenduskäigust ehitas ta üles 20 ärajuhtimise reeglile tuginedes – see oli ainus reegel, millele komisjon teatud selgusega viitas kohtueelses menetluses ja eeskätt oma täiendavas põhjendatud arvamuses –, siis teisest küljest on Euroopa Kohus kohustatud hindama väidetavat liikmesriigi kohustuste rikkumist otse direktiivist ja selle üldsõnalisest tekstist lähtudes. Komisjoni seisukoht on liiga ebakindel selleks, et saaks asuda seisukohale, et ta esitas hagi sisemise, kindlalt juurdunud praktika kohaselt, mis põhineb 20 ärajuhtimise reeglil, mille üle sellisel juhul otsustaks Euroopa Kohus.

51. Igal juhul arvan ma, et mõiste „erakordselt tugevad sademed" täpsemaks tõlgendamiseks tuleb kindlasti lahti mõtestada mõiste „parimad tehnilised teadmised, vältides liigseid kulusid" (või kasutades ingliskeelset väljendit „best technical knowledge not entailing excessive costs", mille lühend on BTKNEEC), mida ma analüüsin pisut hiljem. Tegemist on loomulikult eraldiseisva mõistega, milles viidatakse mitte ilmastikunähtustele, vaid inimese rajatule. Olen siiski seisukohal, et käesoleval juhul on ainus mõistlik viis tõlgendada direktiivist tulenevaid kohustusi selline, et igal üksikjuhul viiakse läbi terviklik asjaolude analüüs, mille koondhinnangus kontrollitakse nii sündmuse erandlikku laadi kui ka

9 — See ei ole loomulikult siiski määrav. Nagu ma eespool märkisin, ei saa ainult ühe keeleversiooni teksti alusel anda tõlgendust, mis on vastuolus teiste keeleversioonidega.

10 — „Extremsituationen, wie z.B. bei ungewöhnlich starken Niederschlägen".

kulu, mida oleks tulnud kanda niisuguste kogumissüsteemide ja reoveepuhastite rajamiseks, mis oleksid piisavad otselaske vältimiseks ka sellistel juhtudel. Teisisõnu, ma olen seisukohal, et mõiste „erakordselt tugevad sademed" ei ole kindlasisuline, vaid see võib muutuda ka olenevalt võimalikest lisakriteeriumidest.

52. Selle taustal tuleb minu arvates mõistet BTKNEEC arvesse võtta ka seoses reoveepuhastitega, kuigi I lisas viidatakse sellele formaalselt ainult seoses kogumissüsteemidega. Niisugune lähenemine tundub nimelt kõige kohasem, et tagada direktiivi ambitsioonikate eesmärkide saavutamine, jätmata tähelepanuta seda, mis on reaalselt vajalik seoses majanduslike ja tehniliste võimalustega.

53. Lõpuks, mis puudutab teist küsimust, milles viidati muudele võimalikele erinevatele erakorralistele olukordadele, mis ei ole seotud ilmastikunähtustega, siis tuleb ka siinkohal esile tõsta võimalust jätta piisavalt suur kaalutlusruum, et arvesse saaks võtta mitte ainult olukordi, mis on erakorralised, vaid ka neid, mis on ettenähtamatud. Puhtalt näitena võib tuua laiaulatusliku elektrikatkestuse, mille tõttu reoveepuhastid enam ei tööta, või looduskatastroofi, mis olenemata küll seotud sademetega (näiteks maavärin), võib siiski reoveepuhastit või kogumissüsteemi kahjustada või muuta need ajutiselt töövõimetuks. Sarnastel juhtudel ei ole kahtlust, et tegemist ei ole direktiivi rikkumisega. Samuti on aga kindel, et ka sellistel juhtudel oleks liikmesriikidel kohustus võtta meetmeid, et piirata reostust I lisa joonealuse märkuse 1 tähenduses, kuigi puhastamata ärajuhitud reovesi ei pruugi tingimata olla tekkinud sademetest. Mis tahes erinev tõlgendus oleks vastuolus kohustusega tagada direktiivi kasulik mõju ja järgida selle eesmärke.

3. „Parimad tehnilised teadmised, vältides liigseid kulusid" (BTKNEEC)

54. Mõiste BTKNEEC määratlus on käesoleva asja üks aspektidest, mille üle pooled nii kirjalikes märkustes kui kohtuistungil kõige pikemalt ja põhjalikumalt vaidlesid. Tegemist on mõistega, mis sisaldub I lisa A jaotises – kuid seda mõistet kasutatakse formaalselt ainult seoses kogumissüsteemidega, mitte seoses reoveepuhastitega. Nagu on aga proovitud selgitada eelnevates punktides, olen ma seisukohal, et mõistet BTKNEEC võib pidada direktiivi üheks võtmeaspektiks, mille abil saab tõlgendada selle kõiki sätteid, sealhulgas neid, mis käsitlevad reoveepuhasteid. See võimaldab nimelt sobivalt ühildada vajaduse tagada direktiivi kasulik mõju ja vajaduse mitte panna liikmesriikidele kohustusi, mida on võimatu täita. Kuigi seda on väljendatud erinevas sõnastuses, vastab artiklis 10 kasutatud reoveepuhastite „piisava töö" mõiste samale loogikale ja seda võib pidada BTKNEEC nõude üheks väljenduseks.

55. Ühendkuningriigi tõlgenduse kohaselt on mõiste BTKNEEC niisuguse reegli põhielement, mis üldjoontes lubab liikmesriikidel kasutada laia kaalutlusõigust otsustamisel – põhiliselt kulu/kasu suhtele antud hinnangu alusel –, milline peab olema sobiv reovee kogumise ja puhastamise tase. Selles hinnangus peab Ühendkuningriik eriti oluliseks viidata alati mõjule, mis on puhastamata reovee ärajuhtimisel suublatele: teisisõnu direktiivi põhimõtteid järgitaks alati ning rikkumist ei esineks juhtudel, kui hoolimata sellest, et kogutud ja/või puhastatud reovesi moodustab vaid osa tekkivast reoveest, ei põhjustata ärajuhtimisega olulist kahju keskkonnale.

56. Komisjoni tõlgenduse kohaselt on praktikas aga mõiste BTKNEEC ainus tagajärg see, et tunnustatakse liikmesriikide õigust valida võimalike süsteemide vahel, et saavutada eesmärk, mis – kui erandjuhud välja arvata – jääb muutumatuks ning milleks on tekitatava reovee 100% kogumise ja puhastamise tagamine. Teisisõnu tähendaks komisjoni arvates see reegel lihtsalt seda, et liikmesriigid võivad vajaliku tulemuse saavutamiseks tehniliselt võimalike alternatiivide vahel valida selle, mis on kõige vähem kulukas.

57. Mulle tundub lähemal uurimisel, et nii Ühendkuningriigi kui ka komisjoni tõlgendusega ei saa nõustuda. Olles küll teineteisest erinevad, iseloomustab mõlemaid lähenemisi tõlgendatavale normile antav ekstreemne tõlgendus. Ühest küljest, kui asuda seisukohale, mida toetab Ühendkuningriik, tunnustataks liikmesriikide nii suurt kaalutlusruumi, et sellega võetaks täiesti või peaaegu täiesti ära kasulik mõju kogu direktiivilt, eriti osas, milles selle direktiiviga seatakse liikmesriikidele kohustus varustada kogumissüsteemide ja reoveepuhastitega kõik teatud miinimumsuurust ületavad linnastud. Teisest küljest on komisjoni tõlgenduse puhul, mis on küll tõenäoliselt lähemal tähendusele, mida seadusandja normile soovis anda, oht, et kasulik mõju võetakse ära kui mitte kogu direktiivilt, siis kindlasti BTKNEEC nõudelt.[11] Nimelt ei ole mõistlik seisukoht, et kuna sõnaselgelt on märgitud nõue kasutada parimaid tehnilisi teadmisi, vältides liigseid kulusid, annab direktiivi kehtestaja liikmesriikidele üksnes õiguse valida ühe lõpptulemuse saavutamiseks kasutatavate võimalike tehniliste süsteemide hulgast kõige odavama. Vastupidi – on selge, et selle nõudega soovis seadusandja vähendada direktiivi liiga range kohaldamise võimalikku „liigset" mõju ja nägi ette võimaluse, et mõnel juhul tuleb aktsepteerida teatud negatiivset mõju keskkonnale.

58. Minu hinnangul paigutub BTKNEEC nõude õige tõlgendus eespool viidatud nende kahe väga erineva seisukoha vahele.

59. Täpsemalt, BTKNEEC nõuet tuleb pidada teatud laadi „kaitsepuhvriks", mis võimaldab vältida liikmesriikidele ebareaalsete kohustuste seadmist või ebaproportsionaalseid ehituskulusid. Sellega seoses tuleb siiski põhjalikumalt selgitada teatud aspekte.

60. Esiteks, see nõue kujutab endast erilist mehhanismi, mida ei saa kasutada selleks, et rikkuda põhimõtet – mida kinnitab Euroopa Kohtu praktika –, et koguda ja puhastada tuleb üldjuhul kogu reovesi. Seda erilisust tuleb eriti välja tuua Euroopa Kohtu praktikat silmas pidades, milles just nimelt seoses direktiiviga 91/271 on otsustatud, et vajalike kohandustööde hind ei ole iseenesest asjassepuutuv.[12]

61. Teiseks on ilmne, et tuginemine sellele nõudele ei saa olla abstraktselt seotud teatud eelnevalt kindlaks määratud asjaolude esinemisega. Seega ei saa näiteks ette kindlaks määrata kulude taset, mille ületamisel kaob automaatselt kohustus koguda ja puhastada 100% reovett. BTKNEEC nõue nõuab vastupidi, et alati ja igal juhul antaks igakülgne hinnang konkreetse asja kõigile asjaoludele, millega tuleb kindlasti arvestada.

62. Kolmandaks, selles kontekstis võib veel arvesse võtta puhastamata reovee ärajuhtimise mõju keskkonnale, nagu toonitas Ühendkuningriik oma kirjalikes märkustes ja kohtuistungil. Teatud tööde ebaproportsionaalset hinda ja seega nende konkreetse teostamise vajaduse puudumist saab kindlamalt hinnata ka selle teostamata jätmisega keskkonnale tekitatavaid tagajärgi arvesse võttes. On selge, et mõne töö teostamata jätmine ja seetõttu puhastamata reovee teatud määral keskkonda ärajuhtimine võib osutuda seda aktsepteeritavamaks, mida väiksem on puhastamata reovee potentsiaalselt tekitatav kahju.

63. Asjaolu, et puhastamata reoveega keskkonnale avaldatava kahjuliku mõju kriteeriumi võib arvesse võtta, ei tähenda aga, nagu väidab Ühendkuningriik, et see on ainus kriteerium, mille alusel tuleb hinnata kooskõla direktiiviga. Nagu komisjon kohtuistungil õigesti märkis, ei kehtesta direktiiv lubatava reostuse määrasid: selles nähakse ette põhikohustus varustada linnastud kogumissüsteemide ja reoveepuhastitega. Hiljutistes kohtuotsustes, millele ma eespool viitasin,[13] ei hakanud Euroopa Kohus peale seda, kui ta oli tuvastanud, et kogumissüsteemiga kaetuse tase ei ulatunud mõnes linnastus 100%, analüüsima, kas sellel oli keskkonnale kahjulik mõju, vaid ta kinnitas vastupidi automaatselt, et asjassepuutuv liikmesriik oli rikkunud oma kohustusi.

11 — Seda nõuet muide ei olnud komisjoni algses ettepanekus ja see viidi sisse alles nõukogu heaks kiidetud direktiivi lõplikku teksti.

12 — 30. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-293/05: komisjon *vs*. Itaalia (EKL 2006, lk I-122, punkt 35).

13 — 6. joonealuses märkuses.

64. Seega ei saa nõustuda Ühendkuningriigi argumendiga, et tähtpäeval, mis on direktiivis kogumissüsteemide ja reoveepuhastite rajamiseks ette nähtud, on oluline vaid see, et linnastutel oleks need rajatised olemas, ning tähelepanuta tuleb jätta töö, mida nad suudavad teha. Niisugusele loogika äärmuslik tulemus oleks see, et direktiivi nõuetekohaseks järgimiseks piisab, kui rajatakse süsteem, mis on suuteline puhastama näiteks ainult 50% linna reoveest ning selle töö parendamine, et jõuda 100%, ei oleks enam mitte õigusnormis sätestatud kohustus täita ettenähtud tähtpäevaks direktiiviga kehtestatud nõudeid, vaid ainult süsteemi tõhusamaks muutmine, millele ei ole ette nähtud mingit täheaega ja mille üle ei saaks sisuliselt teostada mingit kontrolli. Niisugune tõlgendus ei vasta selgelt seadusandja tahtele ega Euroopa Kohtu praktikale selles valdkonnas.

65. Lisaks on direktiivi kasuliku mõju säilitamiseks hädavajalik, et juhul, kui 100% reovee kogumine või puhastamine – välja arvatud loomulikult juhud, mil tegemist on erakorraliste sündmustega, mille puhul isegi komisjon nõustub puhastamata jätmise võimalusega – on võimatu või eriti keeruline, peab asjaomane liikmesriik tõendama BTKNEEC nõude kohaldatavust. Seda laadi olukordades on nimelt liikmesriigile ja komisjonile kättesaadav teave selgelt erinev – komisjonil puuduvad sõltumatud vahendid konkreetse olukorra hindamiseks ning ta peab tuginema teabele, mis on talle esitatud eelkõige asjaomase liikmesriigi poolt. Niisugune olukord on ka kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mille kohaselt olenemata sellest, et liikmesriigi kohustuste rikkumise asjades on tõendamiskoormis komisjonil, tuleb juhul, kui komisjon on sisuliselt tõendanud faktilisi asjaolusid, millele ta hagis tugineb, liikmesriigil ulatuslikuma teabe alusel kui see, mis on komisjoni käsutuses, esitada üksikasjalikke tõendeid selle kohta, et rikkumist ei ole tegelikult toime pandud.[14]

4. Kokkuvõte

66. Võttes kokku siiani esitatud kaalutlused seoses direktiivis ette nähtud kohustuste üldise ulatusega, tuleb seega märkida, et selles pannakse liikmesriikidele üldine kohustus varustada linnastud kogumissüsteemide ja reoveepuhastitega, mis suudavad – välja arvatud erakorralistel asjaoludel – tagada *kogu* tekitatava reovee kogumise ja puhastamise. Täieliku kogumise ja puhastamise kohustus ei laiene juhtudele, kus see on tehnoloogiliselt võimatu või mis nõuavad ebaproportsionaalseid kulutusi, seda ka keskkonnale tekitatava kahjuliku mõju piiratust silmas pidades.

67. Konkreetselt pakun ma välja kontrolli, mis nii kogumissüsteemide kui ka reoveepuhastite puhul toimub kahes osas. Esiteks tuleb kontrollida, kas ärajuhtimist saab pidada erakorraliseks sündmuseks ehk täpsemalt elemendiks, mis väljub kogumissüsteemi või reoveepuhasti „tavalise" toimimise raamest. Teiseks – kui on juba tuvastatud, et puhastamata reovee keskkonda ärajuhtimine ei ole erakorraline – tuleb läbi viia kontroll BEETNIC nõude alusel. Selles etapis läheb tõendamiskoormis, mis alguses jaotus komisjoni ja liikmesriigi vahel tavapäraselt, täielikult üle liikmesriigile. Nimelt on liikmesriik kohustatud tõendama, et paremat reovee kogumise või puhastamise taset on tehnoloogiliselt võimatu saavutada või et see tähendaks ebaproportsionaalseid kulutusi võrreldes kasuga, mis keskkonnale tekkimata jääb.

68. Olles kõigepealt selgitanud liikmesriikidele seatud kohustusi, võib nüüd asuda komisjoni poolt Ühendkuningriigile süüks pandud iga üksiku rikkumise uurimise juurde.

14 — Vt nt hiljutist 10. detsembri 2009. aasta otsust kohtuasjas C-390/07: komisjon *vs.* Ühendkuningriik (EKL 2009, lk I-214, punktid 43–45). Üldise kirjelduse tõendamiskoormise kohta liikmesriigi kohustuste rikkumise asjades leiab ka kohtujuristi Kokott'i 26. märtsi 2009. aasta ettepaneku kohtuasjas C-335/07: komisjon *vs.* Soome (EKL 2009, lk I-9459) ja kohtuasjas C-438/07: komisjon *vs.* Rootsi (EKL 2009, lk I-9517), milles kohtuotsused tehti 6. oktoobril 2009, punktidest 42–46.

C. *Whitburni olukorra analüüs*

1. Faktilised asjaolud ja poolte seisukohad

69. Nagu eespool märgitud, puudutab komisjoni poolt ette heidetud liikmesriigi kohustuste rikkumine Whitburni osas ainult direktiivi artiklit 3, mis käsitleb kogumissüsteeme. Ei heideta ette seda, et reoveepuhasteid ei oleks olemas või et need ei ole piisavad.

70. Whitburn kuulub linnastusse Sunderland, millel on vaid üks peamine kogumissüsteem, mis on n-ö segasüsteem, kus asulareovesi seguneb vihmaveega. Tavapärastes tingimustes juhitakse Whitburni kogumissüsteemi reovesi paari pumbajaama kaudu (Seaburn, Roker ja seejärel St Peters) Hendoni reoveepuhastisse, kus toimub kogu linnastu reovee puhastamine.

71. Kui Whitburni kogumissüsteemi kogutud reovee kogus ületab 4,5 korda kuivades ilmastikutingimustes kogutavat kogust,[15] juhitakse ülemäärane reovesi kogumistunnelisse, mis mahutab 7 000 m^3. Kui kogumissüsteemis oleva reovee hulk väheneb, pumbatakse tunnelisse hoiustatud reovesi uuesti kogumissüsteemi ja see juhitakse puhastamiseks lõpuks Hendoni reoveepuhastisse. Kui aga tunneli mahust ei piisa, juhitakse üleliigne reovesi ära otse merre, ilma et seda puhastataks muul viisil kui mehhaaniline filtreerimine läbi 6 millimeetri suuruste avadega võrgu. See ärajuhtimine toimub 1,2 kilomeetri pikkuse veealuse toru kaudu.

72. Põhjendatud arvamuses kehtestatud tähtajale (1. veebruar 2009) eelnevatel aastatel juhiti Witburni puhastamata reovett ära alljärgnevas tabelis esitatud arvul ja mahus. Andmed esitas komisjon, kuid Ühendkuningriik neile vastu ei vaidle.

Aasta	Ärajuhtimiste arv	Ärajuhitud reovee maht (m^3)
2005	27 [16]	542 070
2006	25	248 130
2007	28	478 620
2008	47	732 150

73. Komisjoni hinnangul viitavad need andmed liigse koguse puhastamata reovee keskkonda ärajuhtimisele, mis ei ole kooskõlas direktiivis liikmesriikidele pandud kohustustega.

74. Komisjon tugineb oma seisukoha kaitsmiseks suurel määral Ühendkuningriigi keskkonnaministeeriumi nimetatud sõltumatu inspektori (edaspidi „inspektor”) poolt 25. veebruaril 2002 esitatud aruandele seoses Witburni süsteemi haldava äriühingu taotlusega teha teatud muudatusi talle selle süsteemi haldamiseks antud loas. See aruanne sisaldab tähelepanekuid, mis on Whitburni kogumissüsteemi suhtes väga kriitilised ning milles seda peetakse puhastamata reovee keskkonda ärajuhtimise kohase piiramise seisukohast ebapiisavaks.[17] Inspektori hinnangul juhitakse Whitburni kogumissüsteemi ebapiisavuse tõttu puhastamata reovett sageli ära ka mõõdukate sademetega või sademeteta perioodidel. Inspektori aruandele järgnevatel aastatel ei ole Whitburni kogumissüsteemis

15 — Kogumissüsteemi poolt kuivades ilmastikutingimustes kogutav kogus on reovee hulk, mis juhitakse sellesse süsteemi ajal, mil puuduvad sademed.

16 — Ühendkuningriigi poolt komisjonile 15. juunil 2006 saadetud kirjas, millega vastati põhjendatud arvamusele, oli ärajuhtimiste arv 2005. aastal85. Ärajuhitud vee kogumahuna viidati aga ikka arvule 542 070 m^3.

17 — Vt eelkõige punktid 16.5.1.4–16.5.1.5, 16.5.1.7–16.5.1.9, 16.5.5.1, 16.5.11.2–16.5.11.3. Aruandes suhtuti aga positiivselt olemasoleva loa tingimuste muutmisele, et lubada haldaval äriühingul puhastamata reovett Whitburni merealuse toru kaudu ära juhtida hädaolukorras. Inspektori kriitika, nagu märgitud, on aga suunatud ärajuhtimise haldamisele tavatingimustes.

tehtud mingeid reaalseid muudatusi. Ainus muutus puudutab reovee kogumistunneli haldamist kogumissüsteemi ülekoormuse korral: tänu uuele meetodile toimub ärajuhtimine harvem, kuid keskkonda juhitava puhastamata reovee hulk on jäänud ajavahemikul 2001–2008 sisuliselt samaks, kõikudes maksimaalselt 732 150 m^3 (2008. aastal) ja minimaalselt 248 130 m^3 (2006. aastal) vahel.

75. Niisugune puhastamata reovee hulk vastab komisjoni hinnangul linnastule, mille elanike arv on üle 3700 (kui vaadelda kogust 2006. aastal) või üle 11 000 (kui vaadelda kogust 2008. aastal) inimese ning igal juhul on see üle inimekvivalendi 2000, mille ületamisel näeb direktiiv ette kohustuse varustada linnastu kogumissüsteemi ja reoveepuhastitega. Teisisõnu on olukord selline, nagu eksisteeriks terve viidatud mõõtmetega linnastu, kus ei toimu üldse reovee kogumist ja puhastamist.

76. Komisjoni hinnangul on direktiivi rikkumine seda raskem, et veealune toru asub randade läheduses, kus sageli täheldati jäätmeid, mis väga suure tõenäosusega olid pärit Whitburni kogumissüsteemist.

77. Ühendkuningriik ei vaidle vastu enamikule faktidest, millele komisjon viitab, kuid ta teeb seda randadesse jõudnud jäätmete osas. Need jäätmed ei saa tema arvates nimelt olla pärit Whitburni süsteemist, sest ärajuhtimiseks kasutatav merealune toru on varustatud filtervõrkudega – jäätmed, mida viimastel aastatel on muide vähem täheldatud, peavad seega olema pärit mujalt. Whitburniga seotud ülejäänud faktiliste asjaolude osas poolte vahel vaidlus aga puudub ja Ühendkuningriik tugineb oma kaitses peamiselt direktiivi tõlgendusele.

78. Ühendkuningriik toonitab eriti asjaolu, et selle vee kvaliteedis, kuhu reovesi ära juhiti, ei ole täheldatud halvenemist seoses ärajuhtimise endaga, millest annab tunnistust ka see, et kohalike randade vesi on alati vastanud liidu õigusega ette nähtud suplusvee nõuetele.[18]

79. Ühendkuningriik tugines ka 2010. aasta uurimusele, mis viidi läbi Whitburni olukorra uurimiseks seoses komisjoni põhjendatud arvamuse ja täiendava põhjendatud arvamusega. Täpsemalt hinnati selles uurimuses võimalikke tagajärgi, mis oleks ärajuhtimiste arvu viimisel alla läve 20 ärajuhtimist aastas, nagu komisjon tundus nõudvat eelkõige täiendavas põhjendatud arvamuses. Selles uurimuses tehti kindlaks, et ärajuhtimiste arvu hoidmiseks alla läve 20 ärajuhtimist aastas oleks ainus võimalik lahendus kogumistunneli suurendamine nii, et selle vastuvõtumaht oleks 10 800 m^3. See muudatus parandaks aga suublate vee kvaliteeti minimaalselt, umbes 0,31%, kui arvutuse aluseks võtta suplusvee hindamiseks tavapäraselt kasutatavad kriteeriumid. Neil põhjustel ei soovitatud uurimuses teha mingeid muudatusi Whitburni kogumissüsteemis.

2. Hinnang

80. Selleks et kindlaks teha, kas Ühendkuningriik on seoses Whitburni olukorraga oma kohustusi rikkunud, järgin ma kaheosalist kontrollmeetodit, mille ma eespool välja pakkusin.

81. Esiteks, mis puudutab asjaolu, et puhastamata reovee ärajuhtimine ei ole erakorraline, siis on komisjon minu arvates seda asjaolu piisavalt tõendanud. Nagu eespool märgitud, jätkab Whitburni kogumissüsteem hoolimata sellest, et viimastel aastatel on olukord paranenud, puhastamata reovee regulaarset keskkonda ärajuhtimist; Ühendkuningriik sellele vastu ei vaidle. Nagu ma juba mainisin, ei ole võimalik välja tuua ärajuhtimiste arvu, mis oleks muutumatuks piiriks erakorraliste sündmuste ja regulaarsete sündmuste vahel – komisjon, nagu näha, viitab sageli arvule 20 ärajuhtimist; aruandes, mille Ühendkuningriigi valitsus tellis seoses Londoni olukorraga,[19] on peetud mõistlikuks piiriks isegi väiksemat arvu, 12 ärajuhtimist aastas. Igal juhul ja olenemata aluseks võetavast mudelist iseloomustab Whitburni olukorda kahtlemata see, et pärast põhjendatud arvamuses sätestatud tähtaja möödumist

18 — Vt selle kohta nõukogu 8. detsembri 1975. aasta direktiiv 76/160/EMÜ suplusvee kvaliteedi kohta (EÜT 1976 L 31, lk 1; ELT eriväljaanne 15/01, lk 26).

19 — Tegemist on aruandega TTSS, mille kohta vt allpool punktid 90 jj.

toimuvad ärajuhtimised, mille arv ja sagedus viitavad nende regulaarsusele ja kindlasti mitte erandlikkusele. Nagu näha punktis 72 esitatud tabelist, toimus ajavahemikul 2006–2008 igal aastal 25–47 ärajuhtimist. Niisugune arv ei viita kindlasti erakorralistele sündmustele ja isegi mitte Ühendkuningriik ei väida, et Whitburnis toimub ärajuhtimine ainult erandkorras.

82. Jääb üle veel uurida, kas komisjoni esitatud tõendeid arvestades suudab Ühendkuningriik tõendada BTNEEC nõude kohaldatavust käesolevas asjas, teisisõnu – kas ärajuhtimiste aru vähendamine nõuab tehniliselt võimatuid lahendusi või kulutusi, mis on äärmiselt ebaproportsionaalsed võrreldes saadava kasuga.

83. Selles küsimuses on minu arvates võtmedokument 2010. aastal koostatud uurimus, millele ma viitasin eespool punktis 79. Seda lugedes on eelkõige selge, et puhastamata reovee ärajuhtimise oluliseks vähendamiseks Whitburnis ei ole erilisi tehnilisi takistusi – nimelt tuleks selleks olemasolevat kogumistunnelit sisuliselt suurendada ja Ühendkuningriik ei ole ühelgi hetkel märkinud, et see lahendus on teostamatu.

84. Samas on aga uurimuses välja arvutatud, milline võiks konkreetselt olla suubla vee kvaliteedi paranemise määr, kui tunnelit muudetaks suuremaks ja ärajuhtimiste arv seetõttu väheneks. Arutluskäigus võeti aluseks ülemmäär 20 ärajuhtimist, lähtudes komisjoni poolt kohtueelses menetluses antud juhistest. Niisuguses kontekstis jõuti uurimuses ainult vee kvaliteedi paremaks muutumiseni 0,3 protsendipunkti võrra ning seega järeldati, et kulu/kasu vahekord ei õigusta Whitburnis täiendavaid töid.

85. Seda tausta arvestades tuleb ka meenutada, et Whitburni merevee kvaliteet on Ühendkuningriigi tähelepanekute kohaselt, millele komisjon selles osas vastu ei vaidle, suhteliselt kõrge ning on alati vastanud liidu õigusnormides suplusvee jaoks kindlaks määratud nõuetele. Kuigi suubla vee supluskõlblikkus ei ole direktiivi 91/271 järgimise hindamiseks otseselt asjakohane, nagu ma juba eespool märkisin, võib seda arvesse võtta tervikliku hinnangu andmisel, et uurida, kas BTKNEEC nõue on kohaldatav. Mulle tundub seega mõistlik, et sellises olukorras on liikmesriigi ametiasutused otsustanud mitte ette võtta kulukaid ümberehitustöid, mille tulemusel võib keskkonna olukord ainult minimaalselt paremaks muutuda.

86. Neid kaalutlusi arvestades asun ma seisukohale, et Ühendkuningriigi arutluskäik on õige ja et käesolevas asjas ei ole komisjon suutnud tõendada liikmesriigi kohustuste rikkumist seoses Whitburni kogumissüsteemiga. Kuigi puhastamata reovett juhitakse selles piirkonnas ära regulaarselt, on Ühendkuningriik tõendanud, et kogumissüsteemi võimsuse suurendamise võimalikud tööd, mis viidaks läbi selleks, et viia süsteem kooskõlla komisjoni poolt kohtueelses menetluses antud juhistega, annaksid minimaalset kasu, mis ei ole piisav, et õigustada tööde läbiviimist. Seega tuleb komisjoni hagiavalduse esimene osa rahuldamata jätta.

D. *Becktoni, Crossnessi ja Mogdeni olukorra analüüs*

1. Faktilised asjaolud ja poolte seisukohad

87. Komisjoni hagiavaldus puudutab Londoni osas kolme piirkonda: Beckton, Crossness ja Mogden. Täpsemalt, hagiavaldus käsitleb kõigi kolme territoriaalüksuse reoveepuhasteid, mida peetakse direktiivi nõuete täitmiseks ebapiisavaks ning seega direktiivi artikleid 4 ja 10 rikkuvaks. Becktoni ja Crossnessi osas paneb komisjon süüks ka direktiivi artikli 3 rikkumist, pidades ebapiisavaks ka asjassepuutuvaid kogumissüsteeme.

88. Kõik kolm viidatud territoriaalüksust kuuluvad Londoni reovee kogumis- ja puhastussüsteemi, mille teenindusvõimsus on kokku üle 9 miljoni inimekvivalendi. Tegemist on suures osas segasüsteemiga, mis projekteeriti 19. sajandil ning mida on hiljem järk-järgult suurendatud ja muudetud paralleelselt linnastu kasvuga.

89. Londoni osas tekkis kahte laadi probleeme. Esiteks, kui kogumissüsteemide võimsust ületatakse, kasutatakse nagu ka Whitburnis ühiskanalisatsiooni ülevoolusüsteemi. Londonis on neid süsteeme 57, mis suubuvad peaaegu kõik Thames'i jõkke ja teadaolevalt puudub neil tänase päevani ärajuhitava reovee lihtsaimgi filtreerimissüsteem. Teiseks, mõni reoveepuhasti, millesse suunatakse kogumissüsteemi poolt kokku kogutud reovesi, ei suuda sellisel juhul puhastada kogu reovett, mida nad peavad vastu võtma – sellistel juhtudel juhitakse osa reoveest ära pärast üksnes minimaalse puhastuse läbimist.

90. Peamine tõend, millele komisjon Londoni suhtes oma argumentatsioonis tugineb, on Thames Tideway Strategic Study (edaspidi TTSS) raames töögrupi poolt 2005. aasta veebruaris koostatud aruanne. TTSS-i asutas aastal 2000 Ühendkuningriigi valitsus ning tema ülesanne on hinnata Thames'i keskkonnaseisundit.

91. TTSS aruandes tuuakse esile eelkõige see, et Londoni süsteemi 57 ühiskanalisatsiooni ülevoolusüsteemist 36-l on keskkonnale kahjulik mõju. Keskmiselt leiab igal aastal puhastama reovee ärajuhtimine süsteemist aset 60 korral, seda ka väheste seadmetega perioodidel. Igal aastal juhitakse keskkonda ära mitu miljonit kuupmeetrit puhastamata reovett, mis vastab niisuguse linnastu reovee kogusele, kus elab sadu tuhandeid inimesi. Probleemi muudab teravamaks asjaolu, et Thames'i vesi suubub merre väga aeglaselt, nii et ärajuhitud saastatud vesi lahjeneb suhteliselt pika aja jooksul.

92. TTSS aruande kohaselt ei ole kogumissüsteemide olukorrast paremas seisus ka reoveepuhastid. Nende võimsus on piisav kuiva ilma korral, kuid sademete esinemisel juhitakse neist keskkonda ära ainult osaliselt puhastatud reovett, suurendades veelgi saastatuse taset, mis on juba tähelepanuväärne kogumissüsteemide ühiskanalisatsiooni ülevoolusüsteemide tõttu.

93. 2005. aasta novembris esitas TTSS valitsusele täiendava aruande, milles ta esitas võimalikud lahendused Thames'i saastatuse probleemile. Täpsemalt pakuti parima lahendusena välja maa-aluse tunneli ehitamist, mis oleks umbes 30 km pikk ja mahuga 1,5 miljonit kuupmeetrit ning millesse saaks sademete korral hoiustada üleliigse reovee, et see hiljem puhastamiseks süsteemi tagasi suunata.

94. 2007. aasta aprillis teatas Ühendkuningriigi valitsus otsusest hakata teostama TTSS poolt välja pakutud töid, eelkõige seega uue tunneli ehitamist. 17. aprillil 2007 keskkonnaministri poolt Londoni reovee kogumis- ja puhastamissüsteemi haldavale äriühingule saadetud kirjas, mille Ühendkuningriik esitas Euroopa Kohtule, on märgitud, et valikul alustada tunneli ehitust on eesmärk „anda Londonile jõgi, mis on kohane 21. sajandile ja *panna Ühendkuningriik täitma direktiivis ette nähtud kohustusi* (…)"[20]. Nagu tuli ilmsiks kohtuistungil, kinnitas ka praegune Ühendkuningriigi valitsus hiljuti oma toetust maa-aluse tunneli rajamisele, mille lõpuleviimine on praegu ette nähtud aastatel 2021–2023. Ministri kirjalikes selgitustes, mis saadeti parlamendile 3. novembril 2011,[21] on eeskätt märgitud, et „Londoni kogumissüsteemi tõhustamine on endiselt hädavajalik, arvestades, et teatud kohtades ei piisa selle võimsusest isegi kuivades ilmastikutingimustes, ning tuleb leida lahendus sellest tulenevatele keskkonnaprobleemidele (…)". Ehitustöödega peaks alustatama 2016. aastal.

20 — Kohtujuristi kursiiv.

21 — See dokument, mille Ühendkuningriik esitas vahetult enne kohtuistungit, võeti Euroopa Kohtu poolt vastu ja lisati toimikusse.

95. Ühendkuningriik ei vaidle vastu komisjoni esitatud faktidele. Ta toonitab, et lisaks uue suure maa-aluse tunneli rajamise projektile on pooleli ka muud tööd Becktoni, Crossnessi ja Mogdeni reoveepuhastite võimsuse suurendamiseks. Need tööd peaksid lõpule jõudma ajavahemikul 2012–2014. Lisaks on ette nähtud veel teise, väiksemate mõõtmetega tunneli ehitamine, mis peaks valmis saama juba 2014. aastal ja oluliselt vähendama puhastamata reovee ärajuhtimist Becktoni ja Crossnessi piirkondades.

96. Ühendkuningriik tugineb eelkõige Londoni süsteemi erakordselt suurtele mõõtmetele ja iga muudatuse, mida tahetakse teha 19. sajandil projekteeritud kogumissüsteemide puhul, paratamatule keerukusele. Seda arvestades ei saa asuda seisukohale, et Ühendkuningriik, kes käivitas kohe pärast direktiivi jõustumist vajaliku uurimis- ja planeerimistegevuse, et saavutada täielik kooskõla liidu õigusega, rikub oma kohustusi. BTKNEEC nõue näeb ette, et konkreetselt ei saa pidada direktiivi rikkunuks liikmesriiki, kes on alustanud nii ruttu kui reaalselt võimalik kõigi tegevustega, mis on direktiivi täitmiseks vajalikud.

2. Hinnang

97. Esimeses põhjendatud arvamuses tegi komisjon üldiseid etteheiteid Londoni kogu süsteemi toimimise kohta. Olles uurinud Ühendkuningriigi argumente, mis esitati vastuseks esimesele põhjendatud arvamusele, otsustas ta täiendavas põhjendatud arvamuses vähendada oma etteheidete eset selliseks, nagu on see on esitatud hagiavalduses.

98. Nagu juba märgitud, väidab komisjon eelkõige, et direktiivi ei täideta Becktoni, Crossnessi ja Mogdeni reoveepuhastite ebapiisavuse tõttu ja ka kogumissüsteemide tõttu, mis suubuvad nimetatud kolmest reoveepuhastist kahte esimesena nimetatusse.

99. Kõigepealt tuleb vaadelda seda, mis *liiki* tõendeid peab komisjon rikkumise kohta esitama. Ma ei viita siinkohal tõendamiskoormisele, sest selles küsimuses on kohtupraktika selge ja väljakujunenud – komisjon on kohustatud tõendama rikkumist, ilma et ta saaks tugineda mõnele eeldusele.[22] Ma viitan aga komisjoni tõendamiskohustuse *esemele*.

100. Hagiavalduse lugemisel nähtub nimelt, et komisjon, olles küll otsustanud piirduda oma nõudes vaid Londoni reovee kogumis- ja puhastamissüsteemide teatud spetsiifiliste osadega, ei ole selgelt märkinud, milline on hagi esemeks olevate osade eripära. Vastupidi – ta on kogu oma argumentatsiooni üles ehitanud tõenditele – eriti seoses TTSS-iga –, milles viidatakse süsteemi probleemidele üldiselt, mitte aga nendele konkreetsetele probleemidele, mis iseloomustavad hagiavalduse esemeks olevaid süsteemi osasid (Becktoni, Crossnessi ja Mogdeni piirkonnad).

101. Seega tuleb kontrollida, kas komisjoni esitatud tõendid, mis annavad tunnistust Londonis esinevast üldisest problemaatilisest keskkonnaseisundist, tõendavad konkreetset rolli, mis oli igal viidatud osal tervikliku olukorra tekitamises.[23]

102. Selles küsimuses tunduvad määrava tähtsusega olevat dokumendid, mille komisjon hagiavaldusele lisas ning eriti Ühendkuningriigi 15. juuni 2006. aasta vastus komisjoni põhjendatud arvamusele. Selles dokumendis kannab Ühendkuningriik vastates etteheitele kogu Londoni süsteemi kui terviku kohta sisuliselt probleemi üle selle süsteemi konkreetsetele osadele, millega komisjon otsustas seejärel oma hagiavalduses piirduda. Täpsemalt, kuigi formaalselt rikkumise toimepanemist üles ei tunnistatud, on

22 — Vt nt 6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-438/07: komisjon *vs.* Rootsi (EKL 2009, lk I-9517, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 — Vt analoogia alusel 6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-335/07: komisjon *vs.* Soome (EKL 2009, lk I-9459, punkt 88).

selle dokumendi järelduses märgitud, et Ühendkuningriigi valitsus „*möönab, et Becktoni, Crossnessi ja Mogdeni reoveepuhastite võimsust tuleb suurendada*" ning „*möönab, et võtta tuleb meetmeid Becktoni ja Crossnessi kogumissüsteemide osaks olevate mõne ühiskanalisatsiooni ülevoolusüsteemidega tekitatava reostuse vähendamiseks*".

103. Seda dokumenti arvestades leian ma, et kuigi komisjoni esitatud tõendites viidatakse Londoni süsteemile tervikuna, võib neid pidada kasutatavateks nii, nagu need viitaksid konkreetselt Becktoni, Crossnessi ja Mogdeni reoveepuhastitele ning ka Becktoni ja Crossnessi kogumissüsteemidele. Ühendkuningriik ei ole ka selle kohta ühtegi vastuväidet esitanud.

104. Jääb veel üle kontrollida, kas komisjoni esitatud tõendid on liikmesriigi kohustuste rikkumise tõendamiseks piisavad. Ka siin lähtun ma kaheosalisest kontrollist, mida ma kasutasin juba Whitburni olukorra uurimisel.

105. Mis puudutab probleemi esinemist ja selle sagedast laadi, siis on TTSS aruandes, millele komisjon peamise osa oma hagiavaldusest üles ehitas, minu arvates mitte ainult piisav tõend, vaid sellele on ka väga raske vastu vaielda, eriti võttes arvesse asjaolu, et tegemist on Ühendkuningriigi valitsuse enda tellitud dokumendiga. Nagu eespool märgitud, sisaldab see aruanne teavet nii kogumissüsteemidest puhastamata reovee kui ka reoveepuhastite poolt üksnes minimaalselt puhastatud reovee ärajuhtimise suure sageduse kohta. Ja mitte ainult – see toimub mitte ainult erakordsete ilmastikutingimuste esinemise korral, vaid regulaarselt ka mõõdukate sademete korral.

106. Seega võib asuda seisukohale, et komisjon on tõendanud, et Ühendkuningriigile etteheidetav ärajuhtimine ei ole erakorraline ja toimub sageli – see liikmesriik ei vaidle ka vastu komisjoni esitatud faktiliste asjaolude õigsusele.

107. Lõpuks jääb üle veel kontrollida, kas Ühendkuningriigi valitsus on tõendanud, et tehniliselt on võimatu direktiivi nõudeid täita või et võrreldes kasuga on kulud täiesti ebaproportsionaalsed, mis võib õigustada BTKNEEC nõude alusel reovee ainult osalist kogumist ja/või puhastamist.

108. Minu arvates on vastus eitav.

109. Ühest küljest märkis nimelt Ühendkuningriik, et otsustatud on sellise uue suure rajatise (reovee kogumistunnel) ehitamine, mis suudab tagada direktiivi nõuete täieliku täitmise, millele viitas ka komisjon ise kohtueelses menetluses. Seega on olemas tehnilised lahendused olukorra parandamiseks ja nende hinda ei saa pidada ebaproportsionaalseks, arvestades, et nende tööde tegemise otsus on juba tehtud.

110. Nõustuda ei saa ka Ühendkuningriigi argumentidega, mis puudutavad läbiviidavate tööde keerukust ja pikaaegset kestust. Nimelt tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et liikmesriigi kohustuste rikkumist tuleb hinnata põhjendatud arvamuses märgitud kuupäeva seisuga (käesolevas asjas 1. veebruar 2009) ja et liikmesriik ei saa saavutada seda, et hagiavaldus jäetaks rahuldamata, ainult seetõttu, et tööd ja tegevus, mis tulevikus rikkumise kõrvaldavad, juba toimuvad.[24] Ei tohi ka unustada, et direktiiv on vastu võetud juba enam kui 20 aastat tagasi – seega ei saa seda kindlasti pidada õigusaktiks, millega liikmesriikidel ei ole olnud aega end kohandada. Viidates otseselt direktiivile 91/271/EMÜ, kuigi erinevale artiklile võrreldes käesolevas asjas analüüsitutega, oli Euroopa Kohus seisukohal, et põhjendatud arvamuses märgitud tähtpäev 9. september 2004 oli enam kui piisav.[25]

24 — Vt nt 24. juuni 2004. aasta otsus kohtuasjas C-119/02: komisjon *vs.* Kreeka (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punktid 52–54) ja 8. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-27/03: komisjon *vs.* Belgia (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punktid 39 ja 40).

25 — 12. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia, punktid 25–28.

111. Ühendkuningriik paistis eriti kohtuistungil väitvat, et tööde teostamiseks vajalikku vältimatult pikka aega tuleb pidada asjaoluks, mis õigustab BTKNEEC nõude kohaldamist – nimelt kui liikmesriik peab teostama suuremahulisi töid liidu õigusest tulenevate kohustuste täitmiseks, ei saa tuvastada nende kohustuste rikkumist, kui need tööd juba toimuvad ning neid viiakse läbi tavapärase ja mõistliku ajakava alusel.

112. Sellise arutluskäiguga ei saa nõustuda. Nagu eespool märgitud, tuleb BTKNEEC nõuet tõlgendada viitena *tehnilistele lahendustele*, mida üldjuhul on võimalik teostada, mitte *ajale*, mis on vajalik nende tööde teostamiseks. Ajahetk, mis tuleb ühenduse õigusakti järgimise hindamisel aluseks võtta, on komisjoni poolt põhjendatud arvamuses kindlaks määratud kuupäev. Asjale tuleks läheneda erinevalt siis, kui Ühendkuningriik oleks tõendanud, et probleemi lahendamiseks valitud lahendust, eriti mis puudutab reovee kogumistunnelit, ei olnud varem võimalik tehniliselt teostada. Sel juhul võiks tulemuslikult tugineda BTKNEEC nõudele. Käesolevas asjas nii aga ei ole – Ühendkuningriik ei ole ühelgi hetkel väitnud, et tunneli rajamine või reoveepuhastite võimsuse suurendamine on alles viimasel ajal tehniliselt võimalikuks muutunud.

113. Lõpuks asun ma seega seisukohale, et Londoni linna puudutavas osas tuleb hagiavaldus rahuldada.

E. *Kohtukulud*

114. Nagu eespool märgitud, on nii Ühendkuningriik kui ka komisjon nõudnud kohtukulude väljamõistmist vastaspoolelt. Kuna ma teen Euroopa Kohtule ettepaneku rahuldada komisjoni hagiavalduse kahest nõudest üks ning jätta teine rahuldamata, olen ma seisukohal, et Euroopa Kohus peaks kohaldama kodukorra artikli 69 lõiget 3 ning jätma poolte kohtukulud nende endi kanda.

V. Järeldus

115. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule järgmise ettepaneku:

— kuna Ühendkuningriik ei ole taganud Becktoni ja Crossnessi varustamist direktiivi 91/271/EMÜ asulareovee puhastamise kohta artikli 3 ning I lisa A jaotise nõuetele vastavate kogumissüsteemidega ega ole taganud reovee kohast puhastamist Becktoni, Crossnessi ja Mogdeni reoveepuhastites vastavalt viidatud direktiivi artiklite 4 ja 10 ning I lisa B jaotise nõuetele, siis on ta rikkunud neist sätetest tulenevaid kohustusi;

— jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata;

— jätta poolte kohtukulud nende endi kanda.